

İlk TBMM’de siyasi parti yoktu. Çok çeşitli görüş, düşünce ve meslekten olan milletvekilleri ülkenin kurtarılmasını her şeyin üzerinde tutuyorlardı. Ancak herhangi bir fikir çatışmasına pek rastlanmıyordu. Demokrasinin gelişmesi, farklı düşüncelerin savunulması ve daha iyiye ulaşmak için siyasi partilere ihtiyaç vardı.

İlk kurulan parti Cumhuriyet Halk Fırkası’dır. Atatürk kurmuştur. Ancak tek partinin olması demokrasi için yeterli değildi.

“Millî egemenlik esasına dayanan ve bilhassa cumhuriyet idaresine sahip olan memleketlerde siyasi partilerin mevcudiyeti tabiidir.” ve “Bizim meclisimizde de iki parti olmalı, hükûmeti denetleme sistemi kurulmalı ve medenî ülkelerin parlamentolarına benzemeliyiz.” Diyerek çok partili yaşama geçilmesinin önemini vurgulamıştır.

Terakkiperver Halk Fırkası’nın kurulmasıyla ilk defa çok partili hayata geçilmiştir. Cumhuriyetin ilk muhalefet partisidir. Terakkiperver kelimesinin anlamı; “İlerlemeyi seven” dir. Partinin genel başkanlığına Kazımkarabekir Paşa seçildi. Terakkiperver Cumhuriyeti Partisi’nin muhafazakar ve dini inançlara saygılı bir siyaset izlemesi yeni rejime karşı olanların bu partide yer almalarında neden oldu. Terakkiperver Cumhuriyet partisi Şeyh Said İsyanı ile ilgisi olduğu gerekçesiyle kapatıldı.

Şeyh Sait İsyanı

Cumhuriyete karşı olan gruplarca çıkarılan Şeyh Sait İsyanı, o sırada Irak-Musul Olayı nedeniyle Türkiye’ye zorluklar çıkaran İngiltere’nin silah ve maddi desteği sonucunda kısa sürede Doğu Anadolu’da yayıldı.

Şeyh Sait “Din Elden Gidiyor” söylemi ile “Saltanat”ı tekrar geri getireceğini vaad ederek birçok insanı etrafında topladı.

Bu ayaklanmayı bastırmak için TBMM:

-**Takrir-i Sükun Kanunu** çıkardı.

-Doğuda “Seferberlik” ilan edildi.

-Yargılamaları yapmak için İstiklal Mahkemeleri kuruldu.

- Doğuya güvenliği sağlamak için “Ordu” gönderildi.

Bu isyana destek verdiği düşünülen Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 03 Haziran 1925’te kapatıldı.

Şeyh Sait İsyanı, Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik ilk olaydır.

Bu isyan nedeniyle, Türkiye, Musul ile ilgilenememiş ve 1926-Ankara Antlaşması ile **Musul** elimizden çıkmıştır.

İlk Çok Partili Hayat denemesi başarısız oldu.

Terakkiperver Halk Fırkası’ndan güç alan **Şeyh Sait isyanı** Cumhuriyetin ilk yıllarında görülen Türkiye Cumhuriyetine yönelik bir tehdittir.

1929’da dünyada ekonomik kriz olunca M.Kemal ekonomik alanda yeni fikirlerin ortaya atılmasını istemiştir Meclise demokrasinin gereği olan çok sesliliği getirmek. Hükümetin denetlenebilmesi için muhalefete ihtiyaç vardı.

Mustafa Kemal’in isteği ile Fethi Okyar, Serbest Cumhuriyet Fırkası’nı kurdu. **Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın** açılmasıyla çok partili hayat denemeleri ikinci kez tekrarlandı. Ancak Cumhuriyet yönetimini istemeyenlerin bu partiye katılımı ve kısa sürede büyümesi sonucu Fethi bey partiyi kapatmıştır. Fethi Bey’in yerinde bir kararla partiyi kapatması sonrasında bazı çevreler, bu durumu protesto ettiler. Serbest Cumhuriyet Fırkası taraftarlarının çıkardığı **Menemen(Kubilay) olayı** Cumhuriyetin ilk yıllarında görülen Türkiye Cumhuriyetine yönelik diğer bir tehdittir. Böylece çok partili hayat denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Çıkan isyanların sebebi aynıdır. Yenilik karşıtları olanlar, halkın dini duygularını sömüren insanlar bu partiler içerisinde birleştiklerinden, açılan partiler kapatılmıştır. Şeyh Sait isyanı sırasında İngilizler ile Musul hakkında yaptığımız pazarlıktan istediğimiz sonuç alınamamış ve Musul İngilizlere bırakılmıştır.

Sonuç olarak Türk halkının çok partili hayata alışamadığı anlaşılmış ve 1946 yılına kadar bir daha, çok partili hayata geçiş denemesi yapılmamıştır.

Atatürk’e göre

“Millî egemenlik temeline dayanan ve özellikle cumhuriyet yönetimine sahip bulunan ülkelerde siyasal partilerin varlığı doğaldır. Türkiye Cumhuriyetimde de, bir diğerini denetleyici partilerin kurulacağına şüphe yoktur.”

“Tek partili bir mecliste, özellikle o parti, olaylar ve olup bitenlerin ulaştırdığı bir başkanın kurduğu kuruluş olunca o kuruluşa dayanan hükümeti sorumluluk esasına dayanan ciddi bir denetleme imkânsız olur... Hükümeti ve hükümet adamlarını hatadan ve bu hatalar yüzünden devleti zararlardan korumak için bir muhalif partiye gereksinim açıktır.”

Mustafa Kemal'e Suikast Girişimi

Şeyh Sait ayaklanmasının bastırılması ve Terakkiperver Cumhuriyet fırkasının kapatılmasından sonra cumhuriyete karşı olanlar Mustafa Kemal'e bir suikast düzenlemeye karar verdiler. Cumhuriyet'e karşı olanlar, emellerine ulaşmak için hedef olarak M.Kemal'i seçtiler. **M.Kemal'in ortadan kaldırılmasıyla Cumhuriyet ve ona bağlı olarak yapılan inkılapların yok olacağını düşünüyorlardı.**

Suikast planını Mustafa Kemal Paşanın İzmir'e geleceği gün gerçekleştireceklerdi. Ancak suikast önlendi.

Mustafa Kemal suikast girişimi sonrasında: **“Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacak, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.”** diyerek kendisi ölse de cumhuriyet rejiminin Türk Milleti tarafından korunan ve sağlam temeller üzerine kurulu, sonsuza dek yaşayacak bir yönetim olduğunu vurgulamıştır.

Atatürk'ün önderliğinde ve Türk milletinin gücüyle kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sonsuza kadar var olabilmesi için iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olmalıyız. Varlığımızı bağımsızlığımıza ve cumhuriyetimize borçlu olduğumuzu hiçbir zaman unutmamalıyız.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyetine yönelik tehditler:

- 1- Şeyh Sait İsyanı
- 2- Atatürk'e Suikast Olayı
- 3- Menemen (Kubilay Olayı)